

הועדה לתכנון ולתקצוב | Planning & Budgeting Committee

דו"ח הוועדה להערכת איכות של תכניות
הלימודים להכשרת עובדי הוראה בגיל הרך
במכללות לחינוך

המכללה האקדמית הדתית לחינוך - "שאנן"

2017

תשע"ז

תוכן העניינים

- פרק 1 : רקע..... 3
- פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה..... 4
- פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל
הרך במכללה האקדמית הדתית לחינוך "שאנן"..... 5
- פרק 4 : סיכום המלצות..... 12

נספחים:

- נספח 1 : כתב המינוי של הוועדה
- נספח 2 : סדר יום הביקור

פרק 1 : רקע

המועצה להשכלה גבוה (מל"ג), החליטה להעריך את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בשנת הלימודים תשע"ו-תשע"ז. בהתאם להחלטה זו, מינתה המועצה להשכלה גבוהה את הוועדה להערכת איכות של התחום בהרכב הבא :

- פרופ' דורית ארם, בית הספר לחינוך, אוני' תל-אביב, יו"ר.
- פרופ' צ'ארלס גרינבאום (אמריטוס), המחלקה לפסיכולוגיה, האוני' העברית.
- ד"ר יאיר זיו, הפקולטה לחינוך, החוג לייעוץ והתפתחות האדם, אוני' חיפה.
- פרופ' מרגלית זיו,¹ תכנית הוראה ולמידה, מכללת אלקאסמי.
- פרופ' יעקב יבלון, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן.
- פרופ' מרים מבורך,² מכון מופ"ת.
- ד"ר אביבה סברדלוב,³ מכללת שאנן.
- פרופ' מיכל פרלמן, המחלקה להתפתחות האדם ופסיכולוגיה יישומית, אוני' טורונטו.

הגב' תמר מעגן-אפרתי והגב' ענבל חזקאל-גורדון ריכזו את עבודת הוועדה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

במסגרת עבודתה הוועדה התבקשה :

1. לבחון את דוחות ההערכה העצמית שהוגשו על ידי המוסדות המקיימים תכניות לימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך ולקיים ביקורים במוסדות אלה.
2. להגיש למל"ג דו"ח פרטני עבור כל אחת מתכניות הלימודים הכולל את ממצאי הוועדה והמלצותיה.
3. להגיש למל"ג דו"ח כללי הכולל הערות רוחביות בנוגע לתחום המוערך ולמקומו במערכת ההשכלה הגבוהה ובישראל בכלל.

תהליך ההערכה כולו התבצע בהתאם להנחיות המל"ג לכתיבת דו"ח הערכה עצמית במכללות לחינוך מיולי 2015.

¹ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרגלית זיו לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת אלקאסמי.

² בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרים מבורך לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת לוינסקי ובמכללת תלפיות.

³ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' אביבה סברדלוב לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת שאנן.

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה

הוועדה קיימה את ביקוריה בכל המוסדות העוברים הערכת איכות בתחום הוראת הגיל הרך במהלך חודש נובמבר 2016. טרם הביקורים קיימה הוועדה ישיבת הכנה במסגרתה דנה בנושאים עקרוניים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לפעילות הערכת האיכות בכלל ולתכניות להכשרת עובדי הוראה לגיל הרך בפרט.

במסגרת פעילותה ביקרה הוועדה במוסדות הבאים :

מכללת לוינסקי, מכללת סמינר הקיבוצים, מכללת תלפיות, מכללת אורות ישראל, מכללת בית ברל, המכללה ירושלים, מכללת אמונה-אפרתה, מכללת שאנן, המכללה הערבית בחיפה, מכללת סכנין, מכללת אוהלו, מכללת אורנים, מכללת גורדון, מכללת אלקאסמי, מכללת דוד ילון, מכללת אחוה, מכללת גבעת וושינגטון, מכללת חמדת הדרום ומכללת קיי.

במהלך הביקורים נפגשה הוועדה עם בעלי תפקידים בהנהלת המוסדות ובהנהלת התכניות, נפגשה עם אנשי סגל, סטודנטים ובוגרים.

דו"ח זה עוסק בחוג לחינוך לגיל הרך במסגרת במכללה האקדמית הדתית לחינוך "שאנן". ביקור המוסד במכללה התקיים ב-20 בנובמבר 2016.

סדר היום של הביקור מצורף בנספח 2 לדו"ח זה.

בביקור זה השתתפו מבין חברי הוועדה: פרופ' מרים מבורך, ד"ר יאיר זיו, פרופ' מרגלית זיו ופרופ' יעקב יבלון.

הוועדה מודה להנהלה הבכירה במוסד ולחוג לגיל הרך על דו"ח ההערכה העצמית ועל קבלת הפנים והאירוח האדיב בעת יום הביקור של נציגי הוועדה במוסד.

פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך במכללה האקדמית הדתית לחינוך- "שאנן"

דו"ח זה מתייחס למצב שהיה קיים בעת ביקור הוועדה במוסדות השונים ואינו מתייחס לשינויים שחלו מאז. הדו"ח מתעד את המסקנות שאליהן הגיעה ועדת הערכת האיכות על סמך המסמכים שקיבלה מהמוסדות, מידע שהתווסף במהלך השיחות במוסדות, דיונים והבחנות של הוועדה ומידע זמין לוועדה.

הדו"ח כתוב בלשון נקבה אך מתייחס לשני המינים כאחד.

פרק 1: הנהלה

הנהלת מכללת שאנן מדגישה כי היא מייחסת חשיבות רבה לתהליך ההערכה וכי תהליך ההערכה של המל"ג משתלב בתהליך ההערכה המתמשך אותו הם עורכים בכוחות עצמם. בנוסף, הנהלה מדגישה את מחויבותה למסלול הגיל הרך, מתוך הכרה בחשיבות תקופה זו להמשך חייהם של ילדים. מתוך תפיסה שהגיל הרך הוא מקצוע חשוב בפני עצמו, חוג הגיל הרך פועל כחוג חד-חוגי ולא כולל הסמכה לחינוך המיוחד או לכיתות א'-ב'. הנהלה ציינה כי למחויבותה הגדולה לחוג לגיל הרך יש ביטוי מעשי רב בתכניות פיתוח המכללה. כך למשל, לאחרונה נפתח במכללה מרכז משאבים חדש הכולל עושר של חומרים בגיל הרך. בנוסף, תכנית לתואר שני M.Ed בתחום אוריינות בגיל הרך נמצאת בשלבי הכנה מתקדמים. לבסוף, פועל במכללה מרכז סימולציה שסטודנטיות מכל המסלולים, כולל הגיל הרך, מתנסות בו, כאשר לאחרונה קיבלה המכללה תקציב ממשרד החינוך להרחבת הפעילות הסימולטיבית. מאחר והמכללה היא מכללה דתית-תורנית, תהליך הקבלה למכללה כולל סינון על רקע דתי וכל הסטודנטיות במכללה מחויבות ללמוד חטיבת יהדות הכוללת קורסים ובחינות בקיאות בהלכה ובתנ"ך. למדנו כי תהליך ההערכה העלה מספר קשיים אשר המכללה עושה מאמצים להתמודד איתם. ראשית, נמצא כי חלק מאנשי הסגל המלמדים בחוג לגיל הרך אינם בעלי התמחות בגילאים הצעירים. למדנו משיחתנו עם הנהלה כי בעתיד ייעשה מאמץ לגייס מרצים עם אוריינטציה מקצועית המתאימה למסלול הגיל הרך. שנית, נמצא כי לא מתקיים כמעט מחקר אמפירי במסגרת המכללה ובעקבות זאת, הנהלה פועלת על מנת להגדיל את המרכיב האקדמי-מחקרי במכללה. במסגרת זו, המכללה נותנת תמיכה תקציבית למחקר ומסייעת בעריכה לשונית ובתרגום, ללא תלות בהיקף המשרה של המרצה במכללה. בנוסף, מעודדת המכללה את חברי הסגל להשתתף בקורסים במכון מופ"ת.

מדיניות המכללה היא לגייס מרצים בעלי תואר שלישי ומדריכות פדגוגיות בעלות תואר שני עם פוטנציאל ומוטיבציה ללימודי דוקטורט. לבסוף, החוג לגיל הרך החל להוציא כתב עת שפוט המתמקד בספרות ילדים "בין השורות" – אשר חברי המערכת שלו הם חוקרים בתחום ממכללות ואוניברסיטאות. נכון לנובמבר 2016 יצאו שני הגיליונות הראשונים. נעיר כי בניגוד לעמדה אשר הוצגה על ידי הנהלת המכללה כי כתב עת זה הינו ייחודי בישראל, קיימים עוד כמה כתבי עת במכללות העוסקים בנושא דומה.

המלצות הכרחיות

- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).

- הנהלת המכללה צריכה להבטיח שנשות ואנשי הסגל המלמדים בגיל הרך יהיו בעלי התמחות מעשית ו/או מחקרית בתחום הגיל הרך.

פרק 2: סגל ההוראה

במפגש עם סגל ההוראה במכללה התרשמנו מתחושתן החיובית האוטנטית של נשות הסגל כלפי המכללה. עם זאת, ניכרים קשיים בתנאי ההעסקה של נשות הסגל. למדנו כי בשנים האחרונות צומצמו היקפי ההוראה ולכן רובן ככולן נאלצות לעבוד במקומות נוספים, ואכן, כל נשות הסגל איתן נפגשנו (מלבד ראש החוג וראש המסלול) מועסקות בצורה חלקית ברמה של לא יותר מ- 25 אחוזי משרה. על כן, מבחינה פרקטית, לא מתקיים במסגרת החוג לגיל הרך המבנה האוניברסיטאי של "סגל ליבתי" (faculty) אשר מחויבותו למוסד אינה רק רגשית אלא גם מעשית וייחודית (כאמור, מלבד ראש החוג וראש המסלול). בנוסף, לנשות הסגל אשר אינן נושאות תפקיד אין משרד או אפילו מקום ישיבה קבוע המיועד להן, אלמנט נוסף המקשה מאד על מחויבותן המעשית למכללה ולחוג.

מבחינת השכלתן של נשות הסגל, אף כי בדו"ח ההערכה העצמית שנכתב על ידי המכללה מצוין כי מספר חברי הסגל בעלי התואר השלישי עלה באופן משמעותי בשנים האחרונות, התרשמנו כי רובן של נשות הסגל בחוג אינן בעלות תואר שלישי, אם כי חלקן נמצאות בתוך לימודי הדוקטורט באוניברסיטאות בארץ כך שמצב זה עתיד להשתנות באם תשכיל המכללה לשמור על המסיימות בתוך מסגרת החוג. נראה לנו כי אפשרות זו (של שמירת נשות הסגל המסיימות דוקטורט) כרוכה בשיפור תנאי והיקף ההעסקה בחוג. לבסוף, כפי שצוין קודם לכן, חלק מאנשי הסגל המלמדים בחוג לגיל הרך אינם בעלי התמחות בגילאים הצעירים, מצב היוצר סתירה אפשרית בין דרכי הוראת תחום הידע על ידם לבין הידע ההתפתחותי על יכולותיהם של ילדים בגיל הרך ועל דרכי ההוראה המתאימות עבורם.

המלצות הכרחיות

- להגדיל את מספר חברי הסגל הליבתי בעלי מומחיות וניסיון מחקרי בגיל הרך.
- לבסס חברי סגל ליבתי למסלול אשר מקדישים את מירב זמנם לעבודה במכללה.
- לקבוע ולפרסם כללים ברורים לקידום חברי סגל.
- לדאוג למיסוד והעמקת הקשר בין סגל הגיל הרך למרצים הדיציפלינאריים.

המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.

פרק 3: תכנית לימודים

תכנית הלימודים של החוג והמסלול לגיל הרך במכללת שאנן מיועדת להכשרתן של גננות בעלות אוריינטציה דתית-לאומית ואשר יכולות לשמש כמנהיגות חינוכיות בגיל הרך. בעקבות מתווה אריאב הוסבה תכנית הלימודים מתכנית המכשירה נשות חינוך לגילאי 3-8, לתכנית המכשירה נשות חינוך אשר התמחותן היא מגילאי לידה ועד 6. עם זאת, התרשמנו כי למרות שינוי הצהרתי זה, ברמה המעשית, השינוי לא התבצע בצורה הטובה ביותר וההתמקדות בגילאים המוקדמים (לידה ועד גיל 3)

לוקה בחסר. מרכיב משמעותי ומרשים המשפיע ישירות על תכנית הלימודים במכללה הוא השימוש במרכז הסימולציות המופעל בתוך תחומי המכללה. מרכז זה מנוהל על ידי פסיכולוג קליני ומבוסס על שימוש בשחקניות המעמתות את הסטודנטיות עם מצבים מאתגרים בחיי היו-יום של הגנת. כל סטודנטית עורכת פעילות סימולציה אקטיבית פעמיים בכל סמסטר. במסגרת ביקורנו במכללה, נחשפנו לפעילות זו והתרשמנו כי זוהי פעילות הוראתית בעלת פוטנציאל משמעותי מאד אשר, ככל הנראה, מאפשר לסטודנטיות למידה פעילה ומצמיחה במסגרת ייחודית, שונה, ומאתגרת.

בו זמנית, תכנית הלימודים נראית כלוקה בכל הקשור להכשרת נשות מקצוע בעלות ידע משמעותי בתחום המחקר. הקורסים העוסקים במתודולוגיות המחקריות מועטים וקשה לראות את תרומתם הממשית להשכלתן של הסטודנטיות. בנוסף, התרשמנו כי קיימת אי הלימה בין הנושאים הנלמדים בקורסים העיוניים לבין המרכיבים התיאורטיים הנמצאים בבסיס העבודה המעשית כגון מודל הקלאס ומודל ההערכה של ראמי"ה. מודלים אלו כלל אינם נלמדים ברמה העיונית ולכן קשה לנו לראות כיצד הסטודנטיות אמורות להכיר את המודלים אשר מנחים לכאורה את עבודתן בשטח. לבסוף, מקריאה נוספת בסילבוסים עולה ההתרשמות כי מידת ההתייחסות לספרות עדכנית באנגלית היא דלה מאד והסטודנטיות אינן מכוונות להתפתחות בתחום המחקר, בוודאי לא ברמת העשייה, אך גם לא ברמת ההבנה הבסיסית של מחקר ומשמעותו לעבודת השטח.

המלצות הכרחיות

- הכנסת קורסים ספציפיים לתכנית הלימודים המתמקדים בשנות החיים הראשונות (לידה עד שלוש).
- לוודא כי הנושאים הבסיסיים האמורים להוות בסיס להתנסות המעשית (כגון מודל הקלאס) נלמדים באופן מעמיק בקורסים העיוניים.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית ולשלב מקורות עדכניים מחקרניים.

המלצות רצויות

- הרחבת מרכז הסימולציות למרכז אזורי המתמחה בסיוע לסטודנטיות להתמודד עם מצבים מורכבים, כולל במעבר מהמכללה לשדה בשנת הסטאז'. מרכז אזורי כזה גם יכול להפוך למרכז מחקר ייחודי אשר יתמקד בבחינת יעילות ההתנסות והשפעתה על הסטודנטיות בטווח הקרוב ובטווח הארוך, ולזיהוי הנושאים המרכזיים שחשוב שהסימולציה תעסוק בהם.

פרק 4: הכשרה מעשית

ההתנסות המעשית במסגרת החוג לגיל הרך במכללת שאנן נעשתה עד השנה על פי המודל המסורתי, והשנה לראשונה מתנסה קבוצה קטנה של 10 סטודנטיות בשנה ג' במודל של "אקדמיה-גן". האחריות על ההתנסות המעשית היא בידי סגנית הנשיא וראשת המסלול. לתפיסתנו, קבוצות ההתנסות גדולות מדי וכוללות כ-20 סטודנטיות ואף יותר בכל קבוצת התנסות. מבנה ההתנסות בנוי כך שהסטודנטיות משובצות למסגרות חינוכיות באזור מגוריהן בפריסה גאוגרפית רחבה. משום כך, לעתים בשל נוחות גיאוגרפית, המדריכות הפדגוגיות שלהן לא צופות ומדריכות אותן בגנים, אלא מדריכות האחראיות על שנת לימודים אחרת. מאחר והמדריכות מהוות כתובת עבור הסטודנטיות להתלבטויות והתמודדות עם

קשיים בעבודתן, מצב זה אינו אידיאלי ויכול לגרום לכך שהשיתוף בין המדריכות לסטודנטיות אינו יעיל ואינו תורם להתפתחותה המעשית של הסטודנטית כפי שהיה יכול להיות, באם הייתה הקפדה על כך שהמדריכות המובילות תהיינה גם הצופות בעבודת הסטודנטית בשדה.

המדריכות הפדגוגיות הן כולן גננות בעברן או בהווה ובעלות תואר שני. התרשמנו מניסיון הרב, אולם שמענו גם כי לצד הערך הרב שהסטודנטיות והבוגרות מייחסות להתנסות ולליווי של המדריכות, אין מספיק ליווי בנושאים הקשורים לניהול גן ולהתמודדות עם ילדים מתקשים. למדריכות הפדגוגיות יש תפקיד חשוב גם באינטגרציה בין נושאים שונים הנלמדים במסלול וכן בהצגה של נושאים שהקורסים לא עוסקים בהם מספיק. אולם הועדה התרשמה שתפקיד זה הוא קשה למימוש, ונושאים חשובים כמו מודל הקלאס, מודל מרכזי המוכר בעולם כולו להערכת אקלים גן, וגישות חינוכיות המתוארות כמרכזיות לא די באים לידי ביטוי בהתנסות המעשית. לדוגמא, התרשמנו כי על אף שמודל הקלאס מצוין בדו"ח העצמי כאחד הבסיסים למחווני ההערכה של הסטודנטיות, המדריכות הפדגוגיות אינן מצויות בו ולא מכירות את עקרונותיו.

הסטודנטיות מתנסות במעונות יום במהלך סמסטר אחד בשנת הלימודים הראשונה ובשנים ב'–ג' הן מתנסות בגני ילדים יום בשבוע לאורך השנה. בנוסף, בשנה ב' הסטודנטיות נמצאות בגנים בשלושת הימים הראשונים של שנת הלימודים. הסטודנטיות בשנה ג' אשר מתנסות במודל אקדמיה-גן נמצאות בגן הילדים שלושה ימים בשבוע. במכללה פועל מעון יום אך למיטב ידיעתנו הוא אינו משמש לצורכי ההתנסות המעשית של הסטודנטיות.

הסטודנטיות מוערכות בהתאם למחווין המפרט את המדדים השונים, תוך שימת דגש על היבטים דידיקטיים. בשנה ג' הקורס המלווה את ההתנסות המעשית הוא סמינריון, במהלכו נדרשת המדריכה לעסוק גם בנושאים הנוגעים להתנסות בגנים וגם בהדרכה וליווי בכתבת עבודה מחקרית. התרשמנו, שעומס המטרות השונות בקורס זה מקשה על מימושן מאחר והמדריכות הפדגוגיות מתקשות לעמוד בעומס העבודה לבדן.

למדנו גם כי מעבר להיבטים הרשמיים של ההתנסות המעשית, קיימים מרכיבים בלתי רשמיים של התנדבות יזומה מטעם המכללה אשר פניהם לקהילה, התורמים להכשרה המעשית ולתחושת המחויבות של הסטודנטיות. כך למשל, המסלול מקיים מידי שנה פעילויות להורים וילדים בשכונה שבה המכללה ממוקמת ופעילויות חברתיות במרכז קליטה לעולים מאתיופיה. לבסוף, כפי שכבר הוזכר למעלה, היבט משמעותי ומרשים בהתנסות המעשית הוא קיומו של מרכז הסימולציה. הסטודנטיות משתתפות בארבעה ימי תרגול בסימולציה במהלך שנים ב'–ג' לצורך שיפור רמת ההוראה ויכולתן להתמודד עם מצבים מורכבים. המדריכות והסטודנטיות כאחד מעידות על תרומתם של ימים אלה להתפתחותן המקצועית.

המלצות הכרחיות

- לצמצם את מספר הסטודנטיות בכל קבוצת התנסות ללא יותר מ-15 סטודנטיות בקבוצה.
- לדאוג לכך שכל הסטודנטיות ילוו בשטח על ידי אותה המדרכה שמנחה את הסדנא שמלווה את ההתנסות.
- לוודא שהמדריכות הפדגוגיות מכירות לעומק את המודלים התיאורטיים עליהם הן מבססות את עבודתן (לדוגמא, מודל הקלאס).

המלצות רצויות

- כדאי להגביר את רמת החשיפה של הסטודנטיות למרכז הסימולציה כך שיכלול גם התנסות בשנת הלימודים הראשונה.
- ראוי לבחון מחדש את מחווי ההערכה כך שיעריכו גם אינטראקציות בלתי צפויות ולא מתוכננות בגן ולא רק אינטראקציות דידקטיות.
- כדאי ליצור קשר בין המעון הפועל במכללה לבין מסלול ההתנסות המעשית. המעון יכול לשמש לסטודנטיות מקום התנסות מעשית ובנוסף, ניתן ליישם ולהדגים בו עשייה חינוכית איכותית בהתאם לנלמד במסלול.

פרק 5: סטודנטיות ובוגרות

תהליך קבלת סטודנטיות לחוג לגיל הרך במכללת שאנן מסתמך על הקריטריונים המומלצים של משרד החינוך כאשר מירב הסטודנטיות מתקבלות לחוג על סמך הקריטריון של תעודת בגרות איכותית (ציון ממוצע מעל 92) ללא צורך בבחינה פסיכומטרית. על פי הנתונים שסופקו על ידי המכללה, מעל ל-75 אחוזים מהנרשמות לתכנית מתקבלות אליה ולא קיימת כמעט נשירה מהתכנית. גם על פי נתונים אלו וגם על סמך פגישותינו השונות, התרשמנו כי קיימת שונות רבה ברמת הסטודנטיות במכללה וכי רק מיעוט קטן מתוכן מתאים ללימודי המשך. בנוסף, למדנו גם כי רוב הסטודנטיות צעירות מאד וזוהותן האישית והמקצועית מתגבשות במהלך הלימודים.

התרשמנו כי באופן כללי הסטודנטיות מרוצות מבחירתן במכללה, הן מבחינת ההכנה האקדמית/תיאורטית והן בגלל ההיבט התורני שבה, אולם הן פחות בטוחות כי המכללה נותנת להן את כל הכלים להצליח בשטח. הבנו גם כי מעורבות הסטודנטיות במחקר מצומצמת מאד. המעורבות היחידה של הסטודנטיות במחקר היא דרך סמינריוני המחקר, והמחקר אותו הן עורכות הוא עיוני ואיכותני בלבד. מצב זה מעלה חששות לגבי יכולתן של אלו מבוגרות המכללה המתאימות ללימודי המשך, להשתלב בלימודים מתקדמים באוניברסיטאות, באם ירצו בכך.

המלצות הכרחיות

- להעלות את רף הקבלה לחוג לגיל הרך.

המלצות רצויות

- מומלץ לשלב את הסטודנטיות במחקר של נשות הסגל בצורה עקבית ורחבה יותר כך שיוכלו להשתלב בהצלחה בלימודי תארים מתקדמים מחקרניים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.

פרק 6: תשתיות

המכללה ממוקמת בקמפוס מרווח הכולל שלושה בניינים ובאופן כללי התחושה היא של מקום מרווח. הספרייה החדשה שהוקמה בשנה האחרונה מהווה סביבת למידה מזמינה וכוללת מרחבי למידה גמישים

והיא מספקת מענה נאות לאנשי הסגל והסטודנטיות, מבחינת אוסף הספרים אולם בבחינת מאגרי המידע נוכחנו שחסרים במכללה מאגרים חשובים כמו מאגר סאלד ו-ERIC. במכללה גם מרכז משאבים ייחודי לחוג לגיל הרך המספק חומרים לסטודנטיות ונשות הסגל. הקמפוס כולו נגיש לאנשים עם מוגבלויות פיזיות. ראוי לציין שיש במכללה מעון ושיתוף פעולה איתו עשוי לתרום הן לצוות ולילדים והן לסטודנטיות.

המלצות הכרחיות

- לדאוג למאגרי מידע ראויים עבור הסטודנטים והסגל (כולל סאלד, Eric (PsychNet).

המלצות רצויות

- להקצות שטחים לחדרי עבודה ומפגש עבור סגל החוג.
- ראוי למסד שיתוף פעולה עם מעון המכללה.

פרק 7: איכות ההוראה והלמידה

התרשמנו מאיכותו הגבוהה של סגל ההוראה וממחויבותו הרבה לסטודנטיות ולהוראה מתקדמת ומעודכנת. הסגל אינו מרגיש מחויב ללמד חומרים המתאימים לתפיסת העולם הדתית של המכללה ומרגיש פתיחות רבה להוראת החומרים המתקדמים ביותר בתחום ההוראה הספציפי עליו היא או הוא אחראים. עם זאת, מבדיקת הסילבוסים, עולה כי החומרים הביבליוגרפיים אליהם חשופות הסטודנטיות אינם החומרים המעודכנים ביותר בתחומם וכוללים מעט מאד חומרי קריאה עדכניים באנגלית. המכללה פועלת באופן אקטיבי לקידום ושיפור תהליכי ההוראה בחוג על ידי חשיפת אנשי הסגל לימי עיון והשתלמויות בתחום ההוראה, הטמעת טכנולוגיות הוראה מתקדמות, וליווי אישי של אנשי סגל חדשים על ידי אנשי סגל ותיקים. עם זאת, אין במכללה נוהל מסודר המאפשר הפחתת הוראה לאנשי סגל חדשים כדי לעזור להם בקליטתם.

מבחינת תוצרי הלמידה, מעיון בסילבוסים השונים, נראה כי אין הגדרה מדויקת של תוצרי למידה מצופים (כגון, השגת ידע ברמה מסוימת, יכולת לבצע פעילות מסוימת וכו'). תוצרי הלמידה מוגדרים בדרך כלל רק ברמת העמידה במטלות הקורס ואלו הן בדרך כלל המטלות הסטנדרטיות של עבודות סיכום, מבחנים, והכנת מצגות.

המלצות רצויות

- לשקול הכנסת מרכיב של תוצרי למידה (מה מצופה מהסטודנט לדעת ולבצע בתום הקורס) לסילבוסים.

פרק 8: מחקר

הנהלת המכללה עושה מאמצים רבים לתמוך בתחום המחקר, בייחוד ברמת הסגל, הן ברמה הפסיכולוגית, על ידי תמיכה ועידוד של המרצים לעריכת מחקרים תוך הדגשת חשיבותו, והן ברמה המעשית, על ידי הענקת מענקי עידוד כספיים לכל מאמר אשר פורסם בכתב עת מדעי בעל אימפקט. תמיכה זו מעוגנת בתקנון המכללה. עם זאת, ולמרות התמיכה הפעילה של המכללה במחקר, נשות הסגל

של החוג לגיל הרך כמעט ואינן מפיקות מחקר אמפירי. יתכן כי הסיבה לכך הוא מיעוטן של נשות סגל בעלות תואר שלישי אשר עיקר התמקדותן במחקר. כפועל יוצא, מעורבותן של הסטודנטיות במחקר גם היא אינה גבוהה דיה. עיקר החשיפה של הסטודנטיות למחקר נעשית דרך סמינריוני המחקר וחשיפה זו היא בעיקרה ברמה העיונית והאיכותנית. גם אם ברור כי מטרתה העיקרית של המכללה היא הכשרה של נשות שדה ולא של נשות מחקר, החשיפה הדלה יחסית של הסטודנטיות למחקר היא בעייתית.

המלצות הכרחיות

- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.
- לבנות תשתית לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך : להקצות לסגל זמן למחקר, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתיבה, תמיכה בביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.

פרק 4 : סיכום המלצות

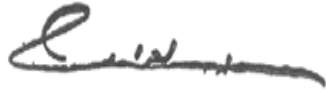
המלצות הכרחיות:

- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הנדרשים לצורך ביצוע מחקר (לדוגמה, שעות ייעודיות למחקר, ליווי חוקרים מתחילים על ידי חוקרים מנוסים).
- הנהלת המכללה צריכה להבטיח שנשות ואנשי הסגל המלמדים בגיל הרך יהיו בעלי התמחות מעשית ו/או מחקרית בתחום הגיל הרך.
- להגדיל את מספר חברי הסגל הליבתי בעלי מומחיות וניסיון מחקרי בגיל הרך.
- לבסס חברי סגל ליבתי למסלול אשר מקדישים את מירב זמנם לעבודה במכללה.
- לקבוע ולפרסם כללים ברורים לקידום חברי סגל.
- לדאוג למיסוד והעמקת הקשר בין סגל הגיל הרך למרצים הדיציפלינאריים.
- הכנסת קורסים ספציפיים לתכנית הלימודים המתמקדים בשנות החיים הראשונות (לידה עד שלוש).
- לוודא כי הנושאים הבסיסיים האמורים להוות בסיס להתנסות המעשית (כגון מודל הקלאס) נלמדים באופן מעמיק בקורסים העיוניים.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית ולשלב מקורות עדכניים מחקריים.
- לצמצם את מספר הסטודנטיות בכל קבוצת התנסות ללא יותר מ-15 סטודנטיות בקבוצה.
- לדאוג לכך שכל הסטודנטיות ילוו בשטח על ידי אותה המדרכה שמנחה את הסדנא שמלווה את ההתנסות.
- לוודא שהמדריכות הפדגוגיות מכירות לעומק את המודלים התיאורטיים עליהם הן מבססות את עבודתן (לדוגמה, מודל הקלאס).
- להעלות את רף הקבלה לחוג לגיל הרך.
- לדאוג למאגרי מידע ראויים עבור הסטודנטים והסגל (כולל סאלד, PsychNet ו Eric).
- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.
- לבנות תשתית לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך : להקצות לסגל זמן למחקר, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתיבה, תמיכה בביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.

המלצות רצויות:

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.
- הרחבת מרכז הסימולציות למרכז אזורי המתמחה בסיוע לסטודנטיות להתמודד עם מצבים מורכבים, כולל במעבר מהמכללה לשדה בשנת הסטאז'. מרכז אזורי כזה גם יכול להפוך למרכז מחקר ייחודי אשר יתמקד בבחינת יעילות ההתנסות והשפעתה על הסטודנטיות בטווח הקרוב ובטווח הארוך, ולזיהוי הנושאים המרכזיים שחשוב שהסימולציה תעסוק בהם.
- כדאי להגביר את רמת החשיפה של הסטודנטיות למרכז הסימולציה כך שיכלול גם התנסות בשנת הלימודים הראשונה.
- ראוי לבחון מחדש את מחווני ההערכה כך שיעריכו גם אינטראקציות בלתי צפויות ולא מתוכננות בגן ולא רק אינטראקציות דידקטיות.
- כדאי ליצור קשר בין המעון הפועל במכללה לבין מסלול ההתנסות המעשית. המעון יכול לשמש לסטודנטיות מקום התנסות מעשית ובנוסף, ניתן ליישם ולהדגים בו עשייה חינוכית איכותית בהתאם לנלמד במסלול.
- מומלץ לשלב את הסטודנטיות במחקר של נשות הסגל בצורה עקבית ורחבה יותר כך שיוכלו להשתלב בהצלחה בלימודי תארים מתקדמים מחקריים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.
- להקצות שטחים לחדרי עבודה ומפגש עבור סגל החוג.
- ראוי למסד שיתוף פעולה עם מעון המכללה.
- לשקול הכנסת מרכיב של תוצרי למידה (מה מצופה מהסטודנט לדעת ולבצע בתום הקורס) לסילבוסים.

על החתום:

פרופ' מרים מבורך

פרופ' דורית ארם- יו"ר

ד"ר יאיר זיו

פרופ' צ'ארלס גרינבאום

פרופ' יעקב יבלון

פרופ' מרגלית זיו

פרופ' מיכל פרלמן

ט' סיון, תשע"ו
15 יוני, 2016

לכבוד
פרופ' דורית ארם
בית הספר לחינוך
אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' ארם הנכבדה,

המועצה להשכלה גבוהה שמה לה למטרה לשפר ולהבטיח את המשך המצוינות והאיכות של ההשכלה הגבוהה בישראל, בין השאר באמצעות תהליכי הערכה שוטפים של תחומי לימוד במוסדות האקדמיים. בהמשך להחלטתה מיום 9.6.2015 הקימה המועצה להשכלה גבוהה ועדת הערכה שתבחן את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך במכללות האקדמיות לחינוך.

במסגרת עבודתה מתבקשת הוועדה :

1. לבחון את דו"חות ההערכה העצמית של המוסדות המקיימים תכניות לימודים בתחום זה.
2. לערוך ביקור בכל אחד מהמוסדות המוערכים.
3. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"חות **פרטניים** ביחס לכל מוסד ומוסד ובו ממצאי הוועדה, מסקנותיה והמלצותיה.
4. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם המתייחס באופן **רוחבי** להכשרת המורים בתחום הגיל הרך בישראל.

אני מודה לך על הסכמתך לקחת חלק במשימה חשובה זאת, ושמחה בזאת למנות אותך לכהן כיו"ר וועדת הערכת האיכות.

הרכב הוועדה יהיה כלהלן :

פרופ' דורית ארם - יו"ר, פרופ' צ'ארלס גרינבאום, ד"ר יאיר זיו, פרופ' מרגלית זיו, פרופ' מרים מבורך, ד"ר אביבה סברדלוב, פרופ' מיכל פרלמן.

גב' תמר מעגן אפרתי תרכז את עבודת הוועדה.

פרטים לגבי פעילות הוועדה וסמכויותיה מופיעים בנספח המצורף.

אני מאחלת לך ולוועדה עבודה פורייה והצלחה רבה.

בברכה,

ד"ר רבקה ודמני (שאומן)
סיו"ר
המועצה להשכלה גבוהה

מצ"ב : נספח לכתב המינוי

העתק :

ד"ר ורדה בן-שאול, סמנכ"ל הערכת איכות, מל"ג
גבי תמר מעגן-אפרתי, רכזת הוועדה, האגף להערכת איכות, מל"ג

נספח 2: סדר יום לביקור הוועדה להערכת איכות של תחום הגיל הרך

י"ט חשוון תשע"ז (20.11.16).

שמות המשתתפים	הגורם עמו נפגשים	שעה
פרופ' יחיאל פריש - נשיא המכללה, ד"ר אסתר כלפון - דיקנית לימודי תואר B.Ed. וגב' טלי פריד – סגנית נשיא המכללה	הנהלת המוסד	10.00 – 9.30
ד"ר ניצה דורי	ראש החוג לגיל הרך	10.25 – 10.00
ד"ר אורנה שניידר	ראש המסלול לגיל הרך	10.50 – 10.25
ד"ר אסתי טוב-לי, ד"ר גיוני אוברמן, ד"ר איריס גיל, ד"ר נורית רונן, מירב חמי, ענבל קולושי, רחלי שולשטיין, זוהר גדסי, לאה נצרתי, ד"ר ענת עין גדי.	סגל ליבתי	11.35 – 10.50
ציפי שאר-ישוב, עליזה בן-שושן, זוהר גדסי, ד"ר אורנה שניידר ולילך שטיינברג	מדריכים פדגוגיים	12.20 – 11.35
סיוור במרכז המשאבים והספרייה. מרכז מס"ד (מרכז סימולציות דידקטי) : ד"ר מייקל בנד וגב' טלי פריד	חלון זמן פתוח	13.05 – 12.20
	ארוחת צהריים סגורה של הוועדה	14.05 – 13.05
	סטודנטיות	14.50 – 14.05
	בוגרות	15.35 – 14.50
	הפסקה	15.50 – 15.35
פרופ' יחיאל פריש, ד"ר אסתר כלפון, גב' טלי פריד, ד"ר ניצה דורי וד"ר אורנה שניידר	מפגש סיכום : הנהלת המוסד והתוכנית	16.05 – 15.50
	ישיבה פנימית של הוועדה	16.50 – 16.05